

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

ผู้วิจัยเป็นชาวอำเภอบ้านลาด ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดเพชรบุรี ทั้งยังสามารถพูดภาษาถิ่นของที่นี่ได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอยากรู้เรื่องราวเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นที่พูดในบริเวณนี้มากเป็นพิเศษ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาษาถิ่นบ้านลาดพบว่าม้งงานที่ศึกษาวรรณยุกต์ของสำเนียงถิ่นนี้อยู่หลายเรื่อง (ม.ร.ว.กัลยา ดิงศภักดิ์ และคณะ, 2534 ;อภิญา พรสิบ, 2537; คารณิ กฤษณะพันธ์, 2538) งานวิจัยเหล่านี้แสดงว่า ภาษาไทยถิ่นบ้านลาดมีระบบวรรณยุกต์ที่แตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน สัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์มีทั้งแตกต่างและคล้ายคลึงกับภาษาไทยถิ่นกลางอื่นๆ ทางด้านคำศัพท์นั้นพบว่าที่อำเภอบ้านลาดมีการใช้ศัพท์เฉพาะถิ่นอยู่มาก นอกจากนี้ยังมีการใช้โครงสร้างรูปประโยคปฏิเสธแบบหน่วยแสดงปฏิเสธตามหลังคำกริยา เช่น ไปม่ ซึ่งมีความหมายว่า “ไม่ไป” เป็นเอกลักษณ์ของภาษาถิ่นเพชรบุรีหรืออยู่อย่างแพร่หลายอีกด้วย (ม.ร.ว. กัลยา ดิงศภักดิ์และคณะ ,2534 ; คารณิ กฤษณะพันธ์. 2538) ผู้วิจัยให้ความสนใจทางด้านเสียงของภาษาถิ่นบ้านลาดเป็นพิเศษ เนื่องจากลักษณะหนึ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นก็คือ ชาวบ้านแต่ละถิ่นในอำเภอบ้านลาดพูดด้วยสำเนียงที่ต่างกันไป และเจ้าของภาษาสามารถบอกได้จากสำเนียงที่ได้ยินว่าเป็นคนในท้องถิ่นเดียวกันกับตนหรือไม่ เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยทางด้านเสียงในภาษาไทยถิ่นกลางเพิ่มขึ้นพบว่าพยัญชนะและสระไม่ได้จำแนกภาษาถิ่นย่อย สิ่งที่จำแนกคือวรรณยุกต์

งานวิจัยวรรณยุกต์ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่ใช้รายการคำที่เป็นคำเดี่ยวเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งสามารถแสดงความแตกต่างระหว่างถิ่นย่อยได้เป็นที่น่าพอใจบ้างไม่น่าพอใจบ้าง กรณีที่ให้ผลน่าพอใจเช่น งานวิจัยของยาใจ มาลัยเจริญ (2531) เรื่องวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดอ่างทองและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งสามารถแบ่งถิ่นย่อยได้ โดยใช้ สัทลักษณะบ่งความต่างในแต่ละหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ส่วนกรณีที่มีผลไม่น่าพอใจ เช่น กรณีงานวิจัยภาษาไทยถิ่นราชบุรี ของลอร์ดัน รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2526) ซึ่งไม่สามารถจำแนกเป็นภาษาถิ่นย่อยได้ เป็นต้น ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ได้มีพัฒนาการในการศึกษาการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่น โดยวิเคราะห์วรรณยุกต์ที่ปรากฏในถ้อยคำต่อเนื่อง (คารณิ กฤษณะพันธ์,2538) เนื่องจากนักวิจัยภาษาถิ่นเห็นว่าการวิเคราะห์วรรณยุกต์โดยใช้คำเดี่ยว

ให้ผลได้ไม่ดีเท่าที่ควร งานวิจัยเรื่องการศึกษาวรรณยุกต์จากคำพูดต่อเนื่อง : กรณีศึกษาภาษาถิ่นเพชรบุรีของคารณิ กฤษณะพันธ์ ซึ่งเลือกศึกษาภาษาที่ตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้ผู้บอกภาษา 1 คน ใช้ข้อมูลที่เป็นคำเดี่ยวและข้อมูลที่เป็นคำพูดต่อเนื่อง มีผลแสดงว่าการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำพูดต่อเนื่องแสดงให้เห็นรูปแบบต่างๆ ของวรรณยุกต์ได้หลากหลายมากกว่าในคำเดี่ยว

ผู้วิจัยสนใจวิธีการศึกษาวรรณยุกต์ตามที่คารณิ กฤษณะพันธ์ เสนอไว้มาก เห็นว่างานวิจัยดังกล่าวใช้จุดเก็บข้อมูลเพียงจุดเดียวเท่านั้น และวิเคราะห์ข้อมูลของผู้บอกภาษาเพียงคนเดียว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีการของคารณิ กฤษณะพันธ์ บางส่วนมาใช้ศึกษาภาษาไทยถิ่นที่อำเภอบ้านลาดอีกครั้ง เพื่อคว้าวีธีการดังกล่าวสามารถจำแนกภาษาถิ่นย่อย 2 ภาษาออกจากกันได้หรือไม่ โดยที่ภาษาถิ่นย่อยทั้ง 2 นั้น เจ้าของภาษาสามารถบอกได้จากการฟังว่าเป็นคนละภาษากัน อีกทั้งเพื่อคว้าวีธีการดังกล่าวสามารถแสดงให้เห็นลักษณะที่เหมือนกันของผู้ที่พูดภาษาถิ่นย่อยเดียวกันได้หรือไม่ ผู้วิจัยเลือกศึกษาภาษาถิ่นย่อยของตำบลไร่สะท้อนและตำบลบ้านทาน ซึ่งเป็นตำบลในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เหตุผลที่เลือก 2 ตำบลนี้เป็นเพราะภาษาที่ใช้พูดอยู่ใน 2 ตำบลนี้ เป็นภาษาถิ่นย่อยของภาษาไทยถิ่นบ้านลาด และได้รับการยืนยันเจ้าของภาษาแล้วว่าต่างกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางกลศาสตร์ของวรรณยุกต์ในระบบเสียงของผู้พูดภาษาไทยถิ่นบ้านลาด ในจังหวัดเพชรบุรี 2 สำเนียง โดยใช้ข้อมูลที่เป็นคำพูดต่อเนื่อง
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการวิเคราะห์วรรณยุกต์ด้วยวิธีทางกลศาสตร์กับผลการจำแนกเสียงด้วยการฟังของเจ้าของภาษา

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1. ความสามารถในการจำแนกเสียงด้วยการฟังสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ทางกลศาสตร์
2. วรรณยุกต์ของผู้ที่พูดสำเนียงเดียวกันมีลักษณะทางกลศาสตร์ร่วมกันและลักษณะร่วมกันดังกล่าวจำแนกสำเนียงออกจากกันได้

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. ข้อมูลในงานวิจัยนี้มาจากผู้บอกภาษาซึ่งเป็นเพศชาย ตำบลละ 3 คน รวมจำนวนผู้บอกภาษาทั้งสิ้น 6 คน
2. ข้อมูลภาษาที่นำมาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ มาจากหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งปรากฏในบริบทของคำพูดเทียบเสียง และคำพูดต่อเนื่อง
 - ข้อมูลประเภทคำพูดเทียบเสียง ประกอบด้วยคำ 10 คำ คือคำว่า กา คา ข่า ข้า คำ ขา ชัด คัด ขาด ทาด แต่ละคำมีปรากฏในข้อมูล 5 ครั้ง
 - ข้อมูลประเภทถ้อยคำต่อเนื่อง เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการสนทนาตามปกติของผู้บอกภาษาและผู้วิจัยเลือกคำจากถ้อยคำต่อเนื่องมาวิเคราะห์
3. ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำพูดต่อเนื่อง มีปัจจัยที่นำมาศึกษา 3 ประการ คือ
 - ประเภทของถ้อยคำ เลือกศึกษาเฉพาะถ้อยคำประเภทบอกเล่า
 - การลงเสียงหนักเบา ศึกษาการลงเสียงหนักเบาของพยางค์ 3 ระดับ คือ พยางค์ลงเสียงหนักพิเศษ พยางค์ที่ลงเสียงหนัก และพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนัก
 - จำนวนพยางค์ ศึกษาจากข้อมูลซึ่งเป็นคำที่มีจำนวนพยางค์ 1 พยางค์ 2 พยางค์ และ 3-4 พยางค์
4. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ทั้งการฟังและด้วยเครื่องวิเคราะห์เสียง การฟังจะใช้ในการจำแนกประเภทของถ้อยคำและจำแนกระดับการลงเสียงหนักเบา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องวิเคราะห์เสียง จะใช้วิเคราะห์ศัพท์ลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ โดยใช้โปรแกรมชื่อ WinCECIL จากนั้นจึงนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาแปลงเป็นค่า 5 ระดับ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นการศึกษาแนวทางในการศึกษาการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่น
2. ยืนยันความถูกต้องของภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มเติม

1.6 ข้อมูลเกี่ยวกับอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

1. ที่ตั้ง

อำเภอบ้านลาดตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรี ทางทิศใต้ของอำเภอเมือง ที่ว่าการอำเภอบ้านลาด อยู่ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 7 กิโลเมตร

2. อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอเมือง อำเภอเขาชัย และอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอแก่งกระจาน และอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

3. ลักษณะทางกายภาพ

อำเภอบ้านลาดมีเนื้อที่ประมาณ 298.138 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 190,392 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชทุกชนิด ทางทิศตะวันตกเป็นทิวเขาไม่สูงนักของเทือกเขาตะนาวศรี สภาพดินเป็นดินทราย และดินลูกรัง ภูเขาที่สำคัญได้แก่ เขาแค่น เขาไม้ทรง เขาโปร่งแดง และเขาไร่ เขาเหล่านี้เป็นเทือกเขาติดต่อกันจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ ทางด้านทิศตะวันออกมีภูเขาลูกเล็ก เช่น เขาดำรงค์ เขาทะโมน และเขาพรหมชะแฉ่ เป็นต้น

4. เขตการปกครอง

อำเภอบ้านลาดแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 ตำบล 115 หมู่บ้าน และ 1 เทศบาล และมีองค์การบริหารส่วนตำบล 2 แห่ง ตำบลที่เป็นบริเวณเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ได้แก่ ตำบลไร่สะท้อน และตำบลบ้านทาน (ดูแผนที่แสดงตำบลภาพที่ 1)

5. การประกอบอาชีพของประชากร

ประชากรร้อยละ 80 ของอำเภอบ้านลาด ประกอบอาชีพทางการเกษตร การทำนา และการปลูกพืชไร่ เช่น ทุเรียน ชมพู่ กกล้วย มะพร้าว และทำน้ำตาลจากต้นตาลโตนด ซึ่งขึ้นอยู่ทั่วไป

1.7 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตำบลไร่สะท้อนและตำบลบ้านทาน

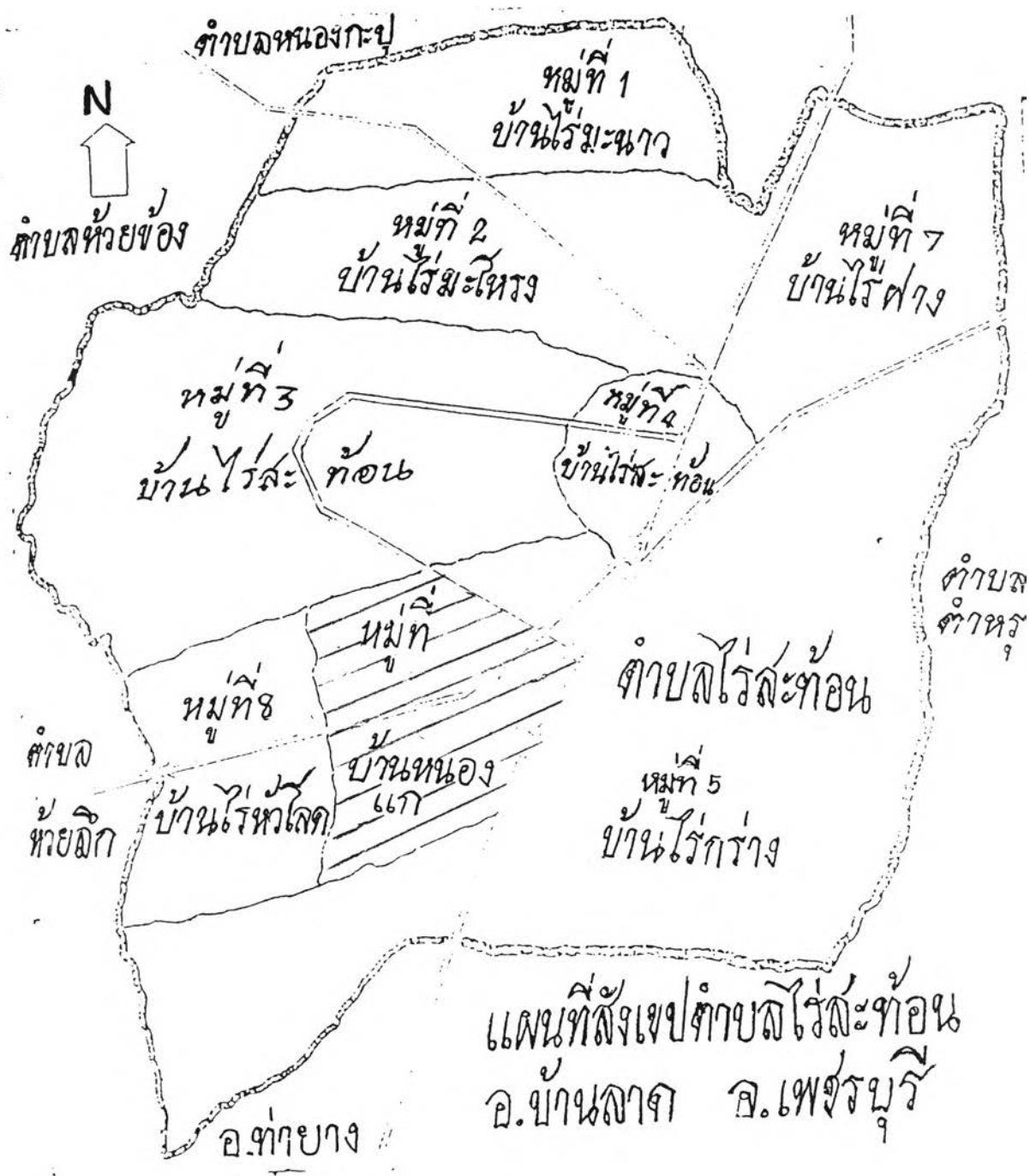
1.7.1 ตำบลไร่สะท้อน ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน (ดูภาพที่ 2 หน้า 7) มีจำนวนประชากรทั้งหมด 4,481 คน สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ การใช้ภาษาของชุมชนจะใช้ภาษาถิ่น บ้านลาด งานประเพณีของตำบลนี้ ได้แก่ งานฉลากวัด งานแห่เทียนพรรษา งานกฐิน เป็นต้น สถานที่สำคัญได้แก่ วัด 2 แห่งและโรงเรียนอีก 2 แห่ง สินค้าที่มีชื่อเสียงคือ น้ำตาลโตนดและมะนาว

1.7.2 ตำบลบ้านทาน ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน (ดูภาพที่ 3) มีจำนวนประชากรทั้งหมด 2,441 คน สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ การใช้ภาษาของชุมชนจะใช้ภาษาถิ่น บ้านลาด งานประเพณีของตำบล ได้แก่ งานทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ และงานทำบุญฉลาก สถานที่สำคัญ ได้แก่ โรงเรียน 2 แห่ง และวัด 1 แห่ง สินค้าที่มีชื่อเสียงคือ ลูกตาล

แผนที่อำเภอบ้านลาด

ภาพที่ 1 แผนที่สังเขปอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
(ดัดแปลงมาจาก แผนที่อำเภอบ้านลาดแสดงหน่วยเลือกตั้งตั้งแต่ตำบล)

ภาพที่ 2 แผนที่สังเขปตำบลไร่สะทอน

ภาพที่ 3 แผนที่สังเขปตำบลบ้านทาน

1.8 สัญลักษณ์ คำย่อ และคำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

1.8.1 สัญลักษณ์

[] = สัญลักษณ์แสดงสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ในตัวเลขแสดงระดับเสียง 1-5 (ดูรายละเอียดในวิธีการอ่านกราฟ บทที่ 3) จำนวน 2-3 ตัว ประกอบกัน เช่น [21] หมายถึง วรรณยุกต์เสียงกลางค่อนข้างต่ำ ตกถึงต่ำ [315] หมายถึง วรรณยุกต์เสียงกลาง ตกถึงต่ำ จากนั้นขึ้นถึงสูง พร้อมทั้งใช้สัญลักษณ์ ^ หรือ v ประกอบด้วย เพื่อแสดงช่วงย่อยของแต่ละระดับ โดย ^ เป็นเครื่องหมายแสดงช่วงย่อยในระดับบน และ v เป็นเครื่องหมายแสดงช่วงย่อยในระดับล่าง

1.8.2 คำย่อ

Hz = Hertz เป็นหน่วยวัดค่าความถี่มูลฐานของวรรณยุกต์ (Fo)

ว.1 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1

ว.2 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2

ว.3 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3

ว.4 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4

ว.5 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5

ว.6 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6

นพ. = พยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษ

น. = พยางค์ที่ลงเสียงหนัก

มน. = พยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนัก

พป. = พยางค์เป็น

พตย. = พยางค์ตาย สระเสียงยาว

พตส. = พยางค์ตาย สระเสียงสั้น

1.8.3 คำจัดความ

คำพูดต่อเนื่อง (connected speech) หมายถึง คำพูดที่พูดต่อเนื่องในสถานการณ์ปกติ ที่ผู้ออกภาษาสนทนากับผู้วิจัยและอาจมีชาวบ้านอื่น ๆ ร่วมในวงสนทนาด้วย

กราฟค่าเฉลี่ย ในที่นี้หมายถึง กราฟเส้นแสดงผลค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยของผู้ออกภาษาทั้ง 3 คนในหนึ่งสำเนียง โดยในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้กราฟค่าเฉลี่ยเป็นตัวแทนสำหรับเปรียบเทียบสัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ระหว่างสำเนียงไร้สะท้อนและสำเนียงบ้านทาน

สัทลักษณะ ในงานวิจัยนี้หมายถึง ผลการวิเคราะห์ที่เป็นค่าเชิงกลไม่ใช่ค่าที่ได้จากการฟัง